

плення. - М.: Юрид. лит., 1970. - 516 с.

5. Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин - М.: Госюриздат, 1953. - 363 с.

6. Короткевич М.Є. Відповідальність за порушення зайняття забороненими видами підприємницької діяльності та за порушення зайняття нею / М.Є. Короткевич, П.П. Андрушко. - Вісник Верх. Суду Укр. - 1998. - № 3. - С. 54 - 59; № 4 - С. 34 - 35.

7. Короткевич М.Є. Відповідальність за зайняття забороненими видами підприємницької діяльності та порушення порядку зайняття нею / М.Є. Короткевич, П.П. Андрушко - Юрид. вісн. Укр. - 1999. - № 19. - С. 30 - 32.

8. Зуйков Г.Г. Криминалистическое учение о способе

совершения преступления / Г.Г. Зуйков - автореф. дис. ... докт. юрид. наук. - М., 1970. - 21 с.

9. Шавер В.М. Об основных принципах частной методики расследования преступлений / В.И. Шавер. - Соц. законность. - 1938. - № 1. - С. 46.

Сандрачук А.А.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
ОДУВС

Надійшла до редакції: 21.11.2014

УДК 343.13

НАКЛАДЕННЯ ГРОШОВОГО СТЯГНЕННЯ ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Татаров О. Ю.

Розглянуто особливості накладення грошового стягнення, визначено осіб, відносно яких застосовується цей захід забезпечення кримінального провадження, запропоновано зміни до Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: накладення грошового стягнення; захід забезпечення кримінального провадження; прокурор; слідчий; клопотання; ухвала слідчого судді.

Рассмотрены особенности наложения денежного взыскания, определены лица, в отношении которых применяется эта мера обеспечения уголовного производства, предложены изменения в Уголовный процессуальный кодекс Украины.

Ключевые слова: наложение денежного взыскания; меры обеспечения уголовного производства; прокурор; следователь; ходатайство; постановление следственного судьи.

The features of the imposition of monetary penalties determined individuals under the measure used to ensure the criminal proceedings, proposed amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Keywords: imposing monetary penalties; west provision of criminal proceedings; attorney; investigator; application; decision investigating judge.

Накладення грошового стягнення - новий захід забезпечення кримінального провадження, який запроваджено КПК України 2012 року. Цей захід забезпечення кримінального провадження має специфічний характер, адже його застосування є наслідком невиконання певних процесуальних обов'язків, зокрема й інших заходів забезпечення кримінального провадження.

Порівняно з нормами, які передбачали застосування цього заходу за КПК України 1960 р., норми нового КПК України визначають значно ширший перелік об'єктів і підстав його застосування. Так, КПК України 1960 р. визначав лише підстави його застосування стосовно свідка, якщо він не з'являвся без поважних причин до органу дізнання, слідчого, прокурора або суду (ст. 70), щодо поручителя, якщо обвинувачений ухилявся від слідства і суду (ст.ст. 152153), а також щодо батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої

установи в разі незабезпечення ними належної поведінки неповнолітнього та його явки до слідчого, прокурора і суду (ст. 436). В усіх перелічених випадках питання про накладення грошового стягнення відповідно до вимог КПК України 1960 р. вирішувалося судом у судовому засіданні при розгляді справи або в іншому судовому засіданні [14].

Питання, пов'язані з накладенням грошового стягнення, досліджувалися провідними вченими в галузі кримінального процесу, такими як Ю.М. Дьомін, В.Т. Нор, Г.П. Степанова, Л.Д. Удалова, О.Г. Шило і т.д. Водночас їх наукові розробки лише частково торкалися особливостей застосування грошового стягнення. Таким чином, особливо необхідним є дослідження особливостей накладення грошового стягнення відповідно до КПК України з урахуванням майже дворічної практики застосування цього заходу процесуального примусу.

У науковій літературі під накладенням грошового стягнення розуміють захід забезпечення кримінального провадження, який полягає в грошовому стягненні, що накладається на учасника кримінального провадження за невиконання процесуальних обов'язків, у випадках та розмірах, визначених КПК України [3, 198]; захід забезпечення кримінального провадження, сутність якого полягає в накладенні на учасника кримінального провадження обов'язку сплатити у встановленому законом розмірі грошову суму за невиконання ним у визначених законом випадках процесуальних обов'язків, що застосовується під час досудового розслідування за рішенням слідчого судді, а в судовому провадженні - суду [4, 269].

Грошове стягнення застосовується з метою досягнення дієвості провадження й полягає в накладенні цього стягнення ухвалою слідчого судді або суду на визначеного КПК України учасника провадження за невиконання ним процесуальних обов'язків [2, 392].

Отже, накладення грошового стягнення є заходом забезпечення кримінального провадження, що полягає в застосуванні з підстав та в порядку, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, фінансової санкції до учасників кримінального провадження за невиконання покладених на них процесуальних обов'язків.

Слід розмежовувати застосування грошового стягнення за нез'явлення на виклик до конкретно

визначеного в ч. 1 ст. 139 КПК України кола осіб (підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, цивільного відповідача) від застосування грошового стягнення за порушення чи невиконання інших процесуальних обов'язків (наприклад, заставодавця, поручителя).

Отже, грошове стягнення може бути накладено виключно:

1) у разі неприбуття без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на викликаного належним чином підозрюваного, свідка, потерпілого та цивільного відповідача (ч. 1 ст. 139 КПК України):

- від 0,25 до 0,5 розміру мінімальної заробітної плати - у випадку неприбуття на виклик слідчого, прокурора;
- від 0,5 до 2 розмірів мінімальної заробітної плати - у випадку неприбуття на виклик слідчого судді, суду.

У цьому випадку слід зауважити, що застосування приводу та грошового стягнення мають однакові підстави, проте слідчий суддя не має повноважень, установивши факт невиконання особою процесуального обов'язку, "виходити за межі" клопотання (наприклад, розглядаючи клопотання про накладення грошового стягнення, приймати самостійно рішення про застосування приводу);

2) у разі невиконання покладених та повідомлених письмово під розпис підозрюваному, обвинуваченому обов'язків (ч. 2 ст. 179 КПК України):

- від 0,25 до 2 розмірів мінімальної заробітної плати;

3) у разі невиконання поручителем взятих на себе зобов'язань (ч. 5 ст. 180 КПК України):

- від 2 до 5 розмірів мінімальної заробітної плати - у провадженні щодо кримінального правопорушення, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше трьох років, або інше, більш м'яке, покарання;

- від 5 до 10 розмірів мінімальної заробітної плати - у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років;

- від 10 до 20 розмірів мінімальної заробітної плати - у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років;

- від 20 до 50 розмірів мінімальної заробітної плати - у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років;

4) у разі порушення батьками, опікунами, піклувальниками письмового зобов'язання щодо забезпечення прибуття неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а також його належної поведінки (ч. 5 ст. 493 КПК України):

- від 2 до 5 розмірів мінімальної заробітної плати.

5) у разі неприбуття за викликом у судові засідання обвинуваченого, до якого не застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, потерпілого, цивільного відповідача, свідка (ст.ст. 323, 325, 326, 327 КПК України).

Розмір стягнення визначається, виходячи із зазначених у законі розмірів, конкретизація яких здійснюється в ухвалі слідчого судді, суду. При цьому грошове стягнення може бути накладено на учасників кримінального провадження лише у випадках і розмірах, передбачених КПК України, за невиконання процесуальних обов'язків.

До учасників кримінального провадження, відповідно до п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України, законодавець відніс

сторони кримінального провадження, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, особу, стосовно якої розглядається питання про видачу до іноземної держави (екстрадицію), заявника, свідка та його адвоката, понятого, заставодавця, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання, судового розпорядника [1].

З урахуванням ст. 144 КПК України, накладення грошового стягнення до іншої особи, яка бере участь в провадженні, не може застосовуватися. Разом з тим, відповідно до ч. 5 ст. 493 КПК України грошове стягнення може накладатися на батьків, опікуна, піклувальника, адміністрацію дитячої установи в разі порушення ними зобов'язання про взяття під нагляд неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, а відповідно до ч. 5 ст. 180 КПК України - щодо поручителя, у разі невиконання ним взятих на себе зобов'язань, під час застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у виді особистої поруки. Таким чином, КПК України додатково визначає категорію осіб, щодо яких може застосовуватися грошове стягнення, проте, які не відносяться до учасників кримінального провадження. На нашу думку, порядок накладення грошового стягнення на вказаних осіб повинен регламентуватися загальними положеннями застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження (глава 12 КПК України).

Накладення грошового стягнення передбачено також і в кримінальному процесуальному законодавстві деяких країн СНД: ст. 164 КПК Республіки Туркменістан [5]; ст. 120-121 Киргизької Республіки [6]; ст. 327 КПК Республіки Таджикистан [7]; ст. 274 КПК Республіки Узбекистан [8]; ст. 111 КПК Російської Федерації [9]. Аналіз вказаних норм свідчить про можливість застосування грошового стягнення щодо присяжного засідателя за його неявки до суду, відносно будь-якої особи, яка присутня в залі судового засідання та порушує судовий процес [10, 23], інших учасників кримінального процесу за недотримання судочинства [11, 33]. Ці положення заслуговують на увагу й потребують відповідного опрацювання та закріплення в КПК України.

Накладення грошового стягнення, як і інші заходи забезпечення кримінального провадження, під час досудового розслідування застосовуються на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, прокурора чи за власною ініціативою, а під час судового провадження - ухвалою суду за клопотанням прокурора чи за власною ініціативою (ч. 2 ст. 144 КПК України).

Аналіз норм КПК України, а також наукових публікацій [2, 394], надає можливість стверджувати, що накладення грошового стягнення є правом слідчого судді чи суду (зокрема, випадки, які регламентуються положеннями глави 12 КПК України), а в окремих випадках - обов'язком (при накладенні грошового стягнення на поручителя за невиконання взятих на себе зобов'язань при обранні запобіжною заходу особистої поруки (ч. 5 ст. 180 КПК України); а також на батьків, опікунів і піклувальників при відібранні в них зобов'язання про взяття під нагляд неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого в разі порушення цього зобов'язання (ч. 5 ст. 493 КПК України)).

Таким чином, законодавець визначив певні підста-

ви, які покладають на слідчого суддю чи суд обов'язок застосування грошового стягнення. Разом з тим, КПК України чітко не визначено порядку ініціювання та розгляду питання про накладення грошового стягнення в таких випадках. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне доповнити ч. 5 ст. 180 та ч. 5 ст. 493 КПК України положеннями наступного змісту: "Клопотання про накладення грошового стягнення складається та розглядається відповідно до вимог глави 12 цього Кодексу".

Загалом, накладення грошового стягнення як захід забезпечення кримінального провадження може бути застосовано слідчим суддею лише при наявності певних умов: 1) особа, щодо якої застосовується накладення грошового стягнення, має визначений статус у кримінальному провадженні; 2) наявність обґрунтованого факту невиконання процесуального обов'язку, покладеного на учасника кримінального провадження.

Накладення грошового стягнення може бути здійснено виключно за вказаних умов. У зв'язку з цим, ініціювання накладення грошового стягнення за порушення інших процесуальних обов'язків не можна визнати обґрунтованим.

Так, до Красноармійського міськрайонного суду Донецької області звернувся слідчий з клопотанням про накладення грошового стягнення на представника потерпілого та самого потерпілого, мотивуючи його тим, що їм під підпис були вручені повідомлення про необхідність з'явитися до слідчого для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. Слідчим суддею відмовлено в задоволенні клопотання, оскільки відповідно до ст. 111 КПК повідомлення є процесуальною дією, за допомогою якої слідчий повідомляє певного учасника кримінального провадження з приводу проведення процесуальної дії або про прийняття процесуальне рішення чи здійснену процесуальну дію. Повідомлення здійснюється тоді, коли участь особи в таких діях не є обов'язковою [13]. У даному випадку слідчим було здійснено не виклик, за порушення якого передбачено накладення грошового стягнення, а звичайне повідомлення, яке само по собі не передбачає настання відповідальності.

Суб'єктами застосування накладення грошового стягнення є: під час досудового розслідування - слідчий суддя за клопотанням слідчого, прокурора чи за власною ініціативою, під час судового провадження - суд за клопотанням прокурора чи за власною ініціативою.

Основні вимоги до змісту клопотання про накладення грошового стягнення передбачені в ст. 145 КПК України. До загальних вимог щодо змісту клопотання (стосуються практично всіх клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження) відносяться: дата й місце складання клопотання; найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; прізвище, ім'я, по батькові та посада слідчого, прокурора. До спеціальних вимог відносяться: 1) процесуальний статус особи, стосовно якої заявлено клопотання про накладення грошового стягнення, її прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання; 2) обов'язок, який покладено на особу КПК України чи ухвалою слідчого судді; 3) обставини, за яких особа не виконала обов'язок.

До клопотання додаються копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує свої доводи. Цими матеріалами, як зазначає В.Т. Нор [2, 395], можуть бути: копія ухвали слідчого судді про накладення

відповідного обов'язку (про особисту поруку, нагляд батьків), копія повістки про виклик із повідомленням про вручення, показання осіб, які бачили відповідну особу в заборонених для відвідування нею місцях при особистому зобов'язанні, документи, котрі підтверджують її перебування в іншому населеному пункті (проїзні документи, рахунки за проживання в готелі) тощо. Тобто всі матеріали, які, на думку слідчого, прокурора, відображають підстави застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження.

Саме долучення до клопотання слідчого копії матеріалів, які підтверджують покладення на особу певних обов'язків, свідчать про його обґрунтованість і реальну наявність фактів невиконання процесуальних обов'язків. Наприклад, ухвалою слідчого судді відмовлено в задоволенні клопотання слідчого про накладення грошового стягнення на свідка у зв'язку з його нез'явленням за викликом до слідчого та неповідомлення про причини свого неприбуття, оскільки, всупереч вимогам п. 5 ч. 1 ст. 145 КПК України, у клопотанні слідчого та доданих до нього матеріалах не наведено доказів отримання повістки свідком, що підтверджувало б порушення покладеного на нього процесуального обов'язку, передбаченого п. 1 ч. 2 ст. 66 КПК України, та відповідало вимогам до оформлення клопотання, передбаченим у п. 3 та абз. 2 ч. 1 ст. 145 КПК України.

Аналіз положень КПК України свідчить про те, що клопотання слідчого про накладення грошового стягнення потребує погодження з прокурором, аналогічно тому, як це передбачено під час застосування тимчасового обмеження в користуванні спеціальним правом (ч. 1 ст. 150 КК України), ініціювання відсторонення від посади (ч. 1 ст. 155 КК України), отримання тимчасового доступу до речей і документів (ч. 1 ст. 159 КК України), накладення арешту на майно (ч. 1 ст. 171 КК України). Подібні положення відображенні й у листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 року № 223-558/0/4-13 "Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження", відповідно до якого за відсутності згоди (погодження) прокурора слідчий не вправі звертатися до суду з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема й накладення грошового стягнення.

КПК України не визначає строку та обов'язку слідчого, прокурора щодо подання клопотання про накладення грошового стягнення. Таке клопотання може бути подане під час досудового розслідування від моменту невиконання процесуального обов'язку й до прийняття рішення по кримінальному провадженню. Водночас строки розгляду вказаного клопотання чітко визначені (ст. 146 КПК України):

- під час досудового розслідування - не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання до суду;
- під час судового провадження - негайно після його ініціювання.

Про час та місце розгляду клопотання повідомляється службова особа, яка його внесла, та особа, на яку може бути накладено грошове стягнення, проте їх неприбуття не перешкоджає розгляду питання. Наприклад, суддею Вишгородського районного суду Київської області в підготовчому судовому засіданні встановлено, що

обвинувачений повторно на судовий виклик не прибув, про причини неприбуття суд не повідомив, повістку про виклик одержав під розпис згідно з вимогами ч. 8 ст. 135 і ст. 136 КПК України. На підставі викладеного прокурор ініціював притягнення обвинуваченого до відповідальності за безпідставне неприбуття до суду. Враховуючи доводи прокурора, суд ухвалив рішення накладити грошове стягнення на обвинуваченого за невиконання процесуальних обов'язків [13].

Разом з цим, положення ст. 145 та ч. 2 ст. 146 КПК України не визначають, яким чином повинно розглядатися питання накладення грошового стягнення під час судового розгляду та які саме вимоги ставляться до такого клопотання. При цьому вірно відзначається в наукових публікаціях [2, 395], що вказане питання доцільно вирішувати на підставі клопотання прокурора, яке не вимагає письмового оформлення, а заявляється усно й заноситься до журналу судового засідання.

Виходячи із зазначеного, вважаємо за доцільне доповнити ч. 2 ст. 146 КПК України нормами наступного змісту: "Клопотання прокурора про накладення грошового стягнення під час судового провадження повинно відповідати вимогам ст. 145 КПК України, заявляється в усній або письмовій формі й заноситься до журналу судового засідання в порядку, передбаченому ст. 108 КПК України".

За результатами розгляду клопотання про накладення грошового стягнення слідчий суддя вправі прийняти рішення:

1) про задоволення клопотання та накладення грошового стягнення. Так, слідчий суддя, суд, встановивши, що особа не виконала покладений на неї процесуальний обов'язок без поважних причин, накладає на неї грошове стягнення. Копія відповідної ухвали не пізніше наступного робочого дня після її постановлення надсилається особі, на яку було накладено грошове стягнення;

2) про відмову в задоволенні клопотання. Таке рішення приймається в разі не доведення обставин, за яких особа не виконала процесуальний обов'язок, зокрема й за відсутності документів, які підтверджують невиконання особою обов'язку.

Так, слідчим суддею Ленінського районного суду м. Харкова відмовлено в задоволенні клопотання слідчого Харківської міжрайонної прокуратури з нагляду за додержанням законів у природоохоронній сфері про накладення грошового стягнення. Своє рішення слідчий суддя мотивував тим, що доказів щодо отримання повідомлень про виклик слідчим надано не було, а викладені в клопотанні причини неявки визнані не поважними.

Водночас Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ наголошує на недопустимості відмови в задоволенні клопотання про накладення грошового стягнення, якщо слідчий, прокурор надають підтвердження про те, що виклик певної особи було здійснено й при цьому немає жодних відомостей щодо причин неявки за викликом. Слідчий, прокурор не зобов'язаний доводити, що існують достатні підстави вважати про те, що особа не з'явилась на виклик слідчого без поважних причин [15];

3) повернення клопотання для усунення недоліків, якщо воно подано слідчому судді без додержання вимог, визначених у ст. 145 КПК України. Хоча прийняття подібного рішення й не передбачено КПК України, з огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, вважається,

що в разі невідповідності клопотання про накладення грошового стягнення ст. 145 КПК України слідчий суддя вправі повернути його прокурору для усунення недоліків. Слід зазначити, що підстави повернення клопотання мають бути належним чином обґрунтовані, а недоліки, які потребують усунення, такими, що могли перешкодити постановленню слідчим суддею законного та обґрунтованого рішення.

Аналогічно зазначає О.Г. Шило, що вимоги до змісту клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення мають імперативний характер, а тому їх недотримання повинно тягнути за собою наслідки, які мають бути аналогічними тим, що передбачені ч. 3 ст. 151, ч. 2 ст. 156 КПК України [4, 270].

Зважаючи на зазначене, вважаємо за доцільне доповнити ст. 146 КПК України частиною третьою наступного змісту: "Слідчий суддя, суд, встановивши, що клопотання про накладення грошового стягнення подано без додержання вимог статті 145 цього Кодексу, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу".

Відмітимо, що слідчий суддя, суд не завжди повинен враховувати причини невиконання особою відповідних обов'язків для вирішення питання про накладення грошового стягнення, а зобов'язаний його накладити незалежно від них, зокрема при невиконанні вимог особистої поруки (ч. 5 ст. 180 КПК України) та передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд (ч. 5 ст. 493 КПК України). У наведених випадках причини невиконання особою відповідних обов'язків можуть бути враховані лише при визначенні розміру стягнення. У всіх інших випадках слідчий суддя чи суд обов'язково повинен з'ясувати причини їх невиконання та врахувати їх при вирішенні питання про накладення грошового стягнення [2, 396].

КПК України визначає також і певні особливості скасування ухвали про накладення грошового стягнення. Так, особа, на яку було накладено грошове стягнення та яка не була присутня під час розгляду цього питання слідчим суддею, судом, має право подати клопотання про скасування ухвали про накладення на неї грошового стягнення. Таке клопотання подається слідчому судді, суду, який виніс ухвалу про накладення грошового стягнення (ч. 1 ст. 147 КПК України). При цьому звернутися з клопотанням про скасування ухвали про накладення грошового стягнення може лише та особа, щодо якої застосовано грошове стягнення та лише до того суду, який застосував цей захід забезпечення кримінального провадження (а не до вищого).

Слідчий суддя, суд, визнавши доводи особи обґрунтованими, може самостійно скасувати ухвалу про накладення грошового стягнення, а в іншому разі - призначає судові засідання для розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення. Особа, яка подала клопотання, а також слідчий, прокурор, за клопотанням якого було накладено грошове стягнення, повідомляються про місце та час розгляду клопотання, проте їх неприбуття не перешкоджає такому розгляду.

Наприклад, суддею Ічнянського районного суду Чернігівської області, за результатами розгляду клопотання особи про скасування ухвали про накладення грошового стягнення за неявку в судові засідання, встановлено, що доводи особи, викладені в клопотанні, та надані суду докази є обґрунтованими, а призначення судового засідання для розгляду клопотання про

скасування ухвали про накладення грошового стягнення, є недоцільним, оскільки особа щодо якої застосовувалося грошове стягнення, не мала можливості прибути за викликом, унаслідок того, що вона хворіла й перебувала на лікарняному. На підставі викладеного, клопотання особи про скасування ухвали про накладення грошового стягнення було задоволено [13].

Якщо за результатами розгляду в судовому засіданні буде встановлено, що стягнення накладено безпідставно (наприклад, причини неявки за викликом визнано поважними), слідчий суддя, суд скасовує ухвалу про накладення на особу грошового стягнення. В іншому разі слідчий суддя, суд відмовляє в задоволенні клопотання.

Загалом, аналіз судової практики свідчить про скасування значної кількості ухвал про накладення грошових стягнень, у зв'язку з тим, що особа, відносно якої застосовується цей захід забезпечення кримінального провадження, не була повідомлена належним чином про час і місце розгляду такого клопотання. Так, слідчий суддя Новоїдарського районного суду Луганської області, розглянувши матеріали досудового розслідування, скасував ухвалу слідчого судді про накладення грошового стягнення у зв'язку з тим, що особа, відносно якої застосовувалося грошове стягнення, не була повідомлена про час і місце розгляду такого клопотання [13]. Такі випадки є непоодинокими, що свідчить про неналежну роботу щодо повідомлення особи щодо розгляду клопотання про накладення грошового стягнення відносно неї.

При цьому слід відмітити, що ухвала слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення оскарженню не підлягає (ч. 4 ст. 147 КПК України). Іншого ж порядку оскарження ухвали слідчого судді про накладення грошового стягнення до місцевого суду або в апеляційному порядку не передбачено (ч. 4 ст. 147 та ст. 309 КПК України). Однак відповідно до ч. 3 ст. 309 КПК України на таку ухвалу може бути подане заперечення під час підготовчого провадження в суді.

Зважаючи на проведені дослідження, можна стверджувати про необхідність доопрацювання положень, які регламентують порядок застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як накладення грошового стягнення, зокрема щодо об'єктів, відносно яких може застосовуватися цей захід; порядку звернення та вимог до клопотанням про накладення грошового стягнення під час судового розгляду; особливостей повернення клопотання про накладення грошового стягнення, яке складено з порушенням встановлених вимог. Поряд з цим, накладення грошового стягнення є ефективним заходом забезпечення кримінального провадження, який у комплексі з іншими заходами створює належну систему забезпечення кримінального процесу.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року // Голос України. - 2012. - № 90-91 від 19.05.2012.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація. - Х.: Право, 2012. - 768 с.
3. Кримінальний процес: підручник / [Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.П. Письменний та ін.]; За заг. ред.

В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. - К.: "Центр учбової літератури", 2013. - 544 с.

4. Кримінальний процес: підручник / [Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.]; за ред. В.Я. ація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. - Х.: Право, 2013 - 824 с.

5. Смирнов А.В. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Республики Туркменистан (постатейный) / А.В. Смирнов, К.Б. Калиновский; Под общ. ред. проф. А.В. Смирнова. - Ашхабад, 2011. - 656 с.

6. Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики 30 июня 1999 года. // [Электронный ресурс]: http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?regnom=395.

7. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 года // [Электронный ресурс]: <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovno-processualnyj-kodeks-respubliki-tadzhikistan/>.

8. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан от 1 апреля 1995 года // [Электронный ресурс]: http://fmc.uz/legisl.php?id=k_ug_pr.

9. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18 января 2001 года // [Электронный ресурс]: <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/>.

10. Альмухаметов Б. Привод и денежное взыскание / Б. Альмухаметов, Б. Булатов / Законность. - 2003. № 3. - С. 2223.

11. Варпаховская Е. Денежное взыскание в уголовном судопроизводстве / Е. Варпаховская / Законность. - 2003, № 8 (826). - С. 33.

12. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 року № 223-558/0/4-13 // Судовий вісник від 04.2013. - К., 2013. № 4.

13. Єдиний державний реєстр судових рішень / Державне підприємство „Інформаційні судові системи”. - [Електронний ресурс]: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

14. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 груд. 1960 р. № 1001-05 // Відомості Верховної Ради (ВВР) УРСР. - 1961. - № 2. - С. 15.

15. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження: витяг. - [Електронний ресурс]: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

*Татаров О.Ю.,
Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри правосуддя
КНУ імені Тараса Шевченка
Надійшла до редакції: 18.11.2014*